

LÁSZLÓFFY CSABA

Áldozat

(RÉSZLET)

Petra naplója

(Álomban)

Meztelenül repültem egy macskaköves térség felett. Az óbudai tájra emlékeztetett (csak épp a Duna nem hömpölygött a közelében), ahová apus vitt el magával egyszer, hogy megkeressük a kiskocsmát, amelyiknek valamikor Krúdy Gyula volt a törzsvendége. Jártunk is az ő nevére elnevezett fogadóban, somlói galuskát rendeltem és hozzá a „korabeli” gyermekslágerből ismert *Bambit*, apus beérte egy pohár soproni kékfrankossal. Ahogy továbbrepültem, a macskaköveken, mint holmi kitömött bábuk, terebélyes, paraszteszizmás, bőrmellényes zöldséges kofák kínálgatták portékájukat. Az egyik, nagy, hamvaszöld salátafejekkel megpakott kosarat egy görkorcsolyájával sebesen száguldó siheder felborította, ahogy gúnyos tekintettel visszafordult s mintha rám kacsintott volna, „újsütetű” barátomat ismertem föl benne. Nem elég, hogy a kiborult portéka a falánk alkudozók szabad prédájává vált, de isten bizony amiatt is izgultam, apus nehogy észrevegye, hogy ismerjük egymást, s főleg azt, hogy milyen stramm megjelenésű, hozzámm képest mindenképp fiatal férfival szemezek.

Aztán mintha felriadtam volna; habár álomban történt továbbra is minden: teafüvel benőtt mezőkön kanyarogtunk, talán vonatban ültünk, egymás kezét fogva, én a kócos fejemmel az ő izmos vállán, és azon derültünk, hogy kinn a milicisták és a sáros képű s zubbonyú bakák (csupa egyenruhás pofa) botokkal üldözték a vadnyulakat. Tudtam, hogy be kell szolgáltatni – már azokat is; anyám forttyogott a kemence mellett, hogy: nem elég, hogy fél vajat, hét tojást és egy galambnagyságú fagyasztott csirkét kapunk jegyre egy hónapra, még a nyulakat is elrekvirálják tőlünk; s az apád leveleit úgyszintén, ha egyáltalán meg nem ütötte még a guta, ott, ahová meglógott családi kötelezettségei elől!... Egy kecskeszakállas „vén lóköttő” (ahogy anyám szokta mondani) a templom előtt (talán a Szent Péter templom volt – ezt még apus szertelen beszélyéből megjegyeztem – a legrégibb Budán), szóval egy hadifogoly kinézésű trottyos alak tüzet rakott, és szalonnát kezdett sütni; én akkor már a templom imbolygó kupolájára figyeltem, a szabadtéri szalonnasütés csípős, vékony füstje odáig szállt fel.

Ez Tata, a te nagyapád – nem látod? –, megjárta a hadifogságot; a tatár aszszonyok szegfűszeges cipóját tartja a kezében! S már sejtettem, hogy miért foly-
nak le a zsircsepek, mint a könnyek, nagyapám gyéren nőtt szakálláról a szegfű-
szeges kenyérre...

(Ébren)

Felöltöztem, két meleg alsót és dupla harisnyanadrágot húztam magamra a fagyos időben; mégis feszélyezetten mentem végig az utcánkon, még az álom járt az eszemben, repülésem az időben (de mit jelenthet vajon, hogy meztele-
nül?); szerencsére keveset kell köszönni. Korán sötétedett. A hosszú póznák és a vékonydongájú költők, kéregetők csupasz, illúziótlan látványa fogadott ezúttal is. Kísérteties ívlámpafényben munkanélküliségben(ből) élő izomkolosszusok. Ígé-
retes férfiak (nekem is került egy már, mosolyodtam el legbelül), s nem törődtem többé a külföldi kocsik körül ácsorgó, közben el-elcsukló hangú vagy a turistákat pimaszul átverő dollárlovagokkal, pedig jó lett volna előnyösen beváltani apám karácsonyra küldött valutáját.

A nyúlós ködben utánam szólt valaki: „Nem engem keres a kisasszony? Dol-
csi, Euró?... Én többet adok, mint ezek a bunkók, a bankóiért!” S a kis átjáró ut-
cában eltűnt nehéz fiúk után sandítva pózosan villogtatott meg valamit (késpen-
gét?) a kirakatsfényben.

A testi gyönyörökön kívül mit nyújthatunk még egymásnak? Két csökkent lélek
(vagy jobb, ha csak a magam nevében beszélek; a futó, alkalmi szeretkezők:
„szeánszok” – vallomásban, vallatásban is volt részem elég! – bizalmatlanná tet-
tek, ha cinikussá nem is).

Mintha szégyellné a gyöngédséget. Azt képzelem, hogy férfiassága vall szé-
gyent?...

Vagy talán a fölfedezéstől viszolyog, lévén, hogy rájött: fizikai lényemnek
(s a *lelkinek is* – ha van ilyen?!) minden millimétere idegen anyagokkal telítő-
dött; főleg az idegsejtjeim.

Mint egy rongybaba, akit bárki ölébe vehet!... Ez is én voltam?

A minket megelőző nemzedék primitív előítéletei igenis felborzolták öntuda-
tomat. A „bukott nőnek” minimális esély sem adatott meg, hogy rendes családot
alapítson, fátylat boríthasson *megesettségére*. Az út az éjjeli bártól a rendőrszo-
báig nem tűnt olyan borzasztónak számomra, mint a szolid életű, rendes („úri”) családok közvetlen szomszédságában élni. A megvető pillantások keresztüztüében
nap mint nap elviselni a megalázott állapotot, Pfu!... A férfiak azért valahogy
másak; ha nem nevezhető is lovagiasságnak, de több vagányság (cinkosság) van
bennük, manapság legalábbis. Egyik-másik férfitársaemtől azt is megtanul-
tam, hogy semmi sem olyan fontos az életben, mint a szerelem. (Többnyire, igaz,
ezen a nemes patinájú fogalmon csak gátlástalan szexpartneri kapcsolatot ér-
tettek.)

(A liftben)

A fülkerácsba kapaszkodva hirtelen ölbe kapott, lerántotta rólam a szoknyát, és előbb kezével, majd vesszőjével lábam közé hatolt.

Ilyen éles fájdalmat rég nem éreztem. Volt mikor azt képzeltem, ennyi elég, hogy egy nő elveszítse az eszméletét. Most meglepődtem, az ajkamba haraptam; de hagytam.

Mikor kiléptünk a liftből, remegett a térde, s jobbágyalázattal kereste távolba néző, dacos tekintetemet.

(Az ünnepi köntös mögött)

Az indulatok miféle sötét kígyói fészkelnek ebben a férfiszívben? Ha az idő megfoszt minket ettől az öröknek hitt verőfénytől s mindattól, amit szerelemnek érzünk, mi lesz?...

Eszembe jutott egyik, még a gimnáziumpadban mellém szegődött barátnóm („Ribike” volt a neve), aki balettbugyis magabiztossággal ugrálta körül, gerincet próbára tevő helyzetekben is, az acélakarátúnak hitt tanár bácsikat, még az igazgatót is – többnapos kirándulásokon, sőt az alkohalmámorból egyenesen a vizsgálati fogságba hajló „lázgörbe” boldog áldozataként... (Ó, holtbiztos, extázisba jött volna a liftben!)

Ma este (sunyi kis bosszú lenne? – állítólag a macska ilyen: ha bántják, legközelebb gazdájába is belemélyeszi karmait) – hagytam, hogy a hátamra fektessen, s amikor éreztem, hogy begerjed és rugózni vágyó testével rám ereszkedik, derekam minden erejét megfeszítve ledobtam magamról.

(Beismerés)

Nem tagadja, hogy a vékony lányok türelmetlen tekintetétől nőni szokott benne a paráznság vágya.

„Én, a kacér nő kissé becsípve, és te, az éles eszű, prédára leső hím!... Szerinted ez volt az első este forgatókönyve?”

Kuncog, blablázik (valami olyasmit akar nekem beadni, hogy a férfiszerep a történelemben, akárcsak a vele összenőtt lóé: hivatás!) – de nem esküdözik, nem ígér fűt-fát. Valahol éretlenebbnek találom saját magamnál. („Férfi a neved!...”) Gúnyos mosolyt erőltetek a számra. Erőt kell vennem ellágyulásomon.

Megérintem érzéki száját, és száraz szemmel faképnél hagyom; magamra zárom a fürdőszobaajtót. Várom, hogy dörömböljön.

(Freud, segíts!)

Valamilyen megmagyarázhatatlan, eddig ismeretlen büntudat. Mint lánykóromban, amikor a barátnóm, Zsuzsika, pisze orrával hozzám bújva faggatni kezdett, hogy mikor vesztettem el a szüzességemet. Bőröm hideg és nyirkos lett, szerettem volna feloldódni egy bizalmas, forró, vagy bár ijedt kis suttyogásban, meg-

osztani vele a titkot... De hallgattam, és napokig fáradtnak s megalázottnak éreztem magam.

Eddig azt hittem, a választékos férfiakra bukok. Az első „tüneményes” éjszakan (mennyire illik ide ez a szó!) viselkedésében nem volt semmi megejtő könynyedség, semmi elegancia. A keserű vigyor, a ködös tekintet máskor riasztott.

...Úgy látszik, egészen meghülyített. Azért én sem vagyok éppen kis, cincogó, csúnyácska egér! S annyit örök idők óta tudok, hogy a csók ízétől függ minden. Érdekes, hogy azon az éjjelen milyen hamar sor került az ágyjelenetre (pedig eddig sikerült leráznom bárkit, aki csak úgy ukmukfukk szobára akart vinni), még mielőtt eljutottunk volna a csókiig. (Most már tudom, milyen fogaimmal felhasított szája, s a vér édes íze nyelvemen!) Ha végig túszként kezelt volna, talán elhinném, hogy eszébe sem jutott megcsókolni alibire kiszemelt áldozatát.

Akinek csak úgy kedvtelésből átvághatta volna a torkát.

(A te poklod. Az én poklom)

Pletykáltak rólad, nem tagadom. Egyik alkalommal valamilyen orosz bandát emlegettél nekem te is, s arcod mézsfehérré vált. Ebben a locsogó, kaotikus világban, őszintén bevallom, nem is volt olyan feltűnő számomra. HENCEGÉSNEK IS VEHETTEM egy kicsit; meg aztán nem sokat törődtem én az elején a hibáiddal, hogy hány kimondatlan titkod van, akár csak nemzedékednek, s az előttünk vagy az utánunk jövő nemzedéknek. Örültem, ha láttam, hogy elkínzott arcod szukaölemben felhevülve megadó kifejezést öltött. Nem törődtem én még akkor az árnyékvilágból jött üzenetekkel, hát még azzal, hogy, teszem azt, bibircsókot vagy golyvát fedezek föl határozottan szép, telivér fejedem.

Csak később tört rám a szorongás, hogy a fájdalmas gyönyört, az elernyedést lelki üresség követheti ismét – s valami, ami alig kezdődött el, egy kéjes rándulás után véget ér, és folytatódik a nyomasztó egyedüllét.

Ne hidd, hogy valaha is félttem tőled.

„Az én poklom Erdély pokla” – mondtad, vagy idézted valahonnan, s ez engem (hülye tyúkot) megnyugtatott. Én az elfojtott érzésekből következtettem tulajdonképpeni identitásomra. Magyarságtudatom akkor – leginkább olyankor – ütött szíven, mikor végimentünk egy átkeresztelt nevű, régi sikátoron, amely újabban egy regáti fürdőhely nevét viselte, s te fázósan szorítottad kezemet a melledhez. Vagy amikor arról meséltél, hogy a szakadott japán lámpaernyők sárgás fénye alatt ülve értetted meg, hogy miért féltette úgy nagyanyád kedvenc kollekcióját, a Tolnai Világlapját...

De ezt is tőled hallottam: „Szűk térben mozogva, szüleink emlékével, egy nem létező világot hazudunk magunknak, vagy csak kitalálunk... Aztán egy reggel, valami szokatlanra éhes vággyal ébredsz, tekinteted józanul átsiklik az öreg bútorok poros felületén, és fellázadsz.” Meg azt, hogy: "Na és, amikor magyar a magyarral!... Nem fogod elhinni: A nagybátyám nem tudta visszaszerezni még a há-

zát Gyergyóban. Jogos örökségét. Formálisan belerokkant a pereskedésbe. Egyik volt osztálytársam újságíró a Székelyföldön. «Ha elmesélem, nem fogod elhinni!» – kezdem neki mondani. «Elképzelem» – szakít félbe. »Te viccelsz velem... Vagy le akarsz rázni?!« «Megnyugtatlak, hogy egy idő óta a legszörnyűbb dolgokat is el tudom képzelni. De hiába írom meg.»

Én csak néztelek (bozontos szemöldököd mintha táncot járt volna közben) és hallgattalak, s az volt az érzésem, hogy, lám, megtaláltam a választ a belém nevelt gyengeségre.

„Lassan te is meg fogod érteni – motyogtam –, hogy számomra a legtartósabb családi hagyomány egy rózsató, egy tulipánhagyma, egy hárs vagy egy magunk ültette kerti fenyőfa árnyéka.”

„S a nagyapád szobraival mi lesz?” Rajtaütéseidtől mindig megállt bennem a szó.

(Rejtélyes fölény)

Zavart a szépséged rejtélyes bája – fölényes férfiassága. A természet pazarló erejére ismertem benned, s ez növelni látszott komplexusomat. Zavarom sokszor valósággal felbőszített; a világvége eljöveteletől sem féltem már.

Valaki, aki ismert téged, és – az ő kifejezésével élve: „meglehetősen intim helyzetben” – együtt látott minket, megsúgta nekem, hogy egyik volt szerelmed állítása szerint kábítószerügyekbe is belekeveredtél... A csaj a frász miatt volt kénytelen szakítani veled.

Anyámnak egykori idős barátnője, hegedűtanárnő (disznóöléskor egy fél felvagdalt szamarat akaszt be a kamarájába, feldolgozva – kolbász, véres, májas, szamárfő-sajt, a tepertő nyilván kevesebb: a böllérkés mindenről gondoskodik), szóval ez az idős hölgy megállít az utcán, szinte rám förmed: „Hagyd a kábítószeres stricit! Boldoguljon nélküled!” Irtó mérges lettem; szó nélkül faképnél hagytam. Aztán a púpos vénkisasszony után kiáltottam mégis: „Drog a pofátokba!”

Mire hazavánszorogtam, és leültem a sivár konyhaszékre, már magamat sajnáltam. Hogy: miféle rejtélyt adott fel nekem az élet?!

Amióta téged beidéztek (ezt azért mégsem hallgathattad el előttem), sokszor eszembe jut, amit zavaros álmaidról mondtál egyszer: „Amióta a terroristák paradicsoma kezd közelebb kerülni szülővárosomhoz, ártatlan dilettánsként keresem a kibúvót. De lehet-e menekülni a fátum elől, Petra?... A profik, akik a Kaukázusban felcsíptek, ha tudnák, hogy mit élek át azóta, a markukba röhögnének!”

Egy idő óta az elkerülhetetlen csalódás árnyéka kísér. Egyfajta, a korcsosuló lét korlátjaiba beletörődő büntudat terhel engem is.

(Mióta mondom már, hogy a szállodaszoba-ablakon át az a zuhanás nekem volt nagyobb megrázkódtatás.)

(Költözködni kellett)

A régi házból. Fizikailag, lehet, ez is megviselt.

Mozgásba lendült a teherautó. Én hátul, az ócska bútorokba kapaszkodva; a kanyarokban kóválygott a gyomrom. A fő szállítmány az elveszett világ egy darabkája volt: néhány fa- és kőszobor; nem szerettem volna megválni nagyapám földi emlékeitől. (Majd üzenek neki az Interneten, és megköszönöm őket.) Két görög figura, jórészt utáncolat; s a reliefek: a kortársairól készült karikatúrák. Ahogy te mondtad: magánkiállítás meghitt darabjai lehetnének; főleg a kis bronz dombormű: anyám portréja. Nagyapám nem emlékműveket és térszobrokat készített... Na, és a kedvencem: a festett szélkakas. Ha lesz házam, felrakom majd a cseréptetőre, hogy kukorékolásával elűzze a viharfellegeket.

(Meggérted a kezemet?)

A naplóirás emiatt szünetelt.

Jobb volt talán, amikor korhortalak, hogy valóságos kultuszt csinálsz a rossz emlékeidből; s ahogy a gyerekek betyárt-pandúrt játszanak, te képzelt gyilkosok és áldozatok közt fekszel s kelsz. Nem hittem el, hogy depressziós volnál; azokat nem jellemzi derű, az élet kalandját firtató ébrenlét... A normális munkavágyról egyelőre nem beszélek.

De elbizonytalanodom a gondolattól, hogy én vajon milyen vagyok.

Egy verset találtam a holmid közt; a te kézírásod:

Milyennek látod?

*Hidegnek? Forrónak? – a nőt!
Pogány, istentelen? Vagy inkább
isteni! (Oltárképnél tisztább,
míg meg nem érintetted őt.)*

*Gyermeteg szív, mit ér az agy?! –
Óceánhullámok dobálnak,
s te közben mégis rabja vagy
egy róla költött hazugságnak.*

Lubickolunk a jóvátehetetlen partján az apályban. Én, a cafka – te, a „banditakoponya”!...

„Ki az az ember, aki teljes joggal a birtokába vett?... És mennyi a keresete?!” – Ez egy síron túli hang már, nyugi. (A szüleim szerelmi „sztórijáról” különben is a legjobb hallgatni.)

Anyuka önfejű, akaratos teremtés volt, gyűlölte a korlátok közé szorító életet; a mosatlan edények közt s a sorban állás sivár óráiban is szinte megszállott indulattal sulykolta belém a hitet, hogy: „Meglásd, sokat fogsz utazni, festői tájakon,

gyönyörű városok ódon utcáin csavarogsz majd szabadon, ahová én hiába vágytam...”

Engem is mindig izgattak a könyvek, az útleírások térképek, akárcsak téged. Egyszer egy régi atlasz került a kezembe, s lelkileg már fel is készültem egy nagyobb utazásra, ha nem is földkörülire, amikor apus kint maradt Nyugaton, megszökött, s én többé nem kaptam útlevelet. Az ő önzése meggyűlöltette velem nem csak Belgiumot.

Az elvágódás túl direkt, gonosz szó nekem. De a sóvárgásod: falura költözni – „el innen, messzire az egymás hátán élők között” – szíven ütött. A kender- és kukoricatábla, a réti szénaillat... Bár az is igaz: ki olyan bolond ma, hogy fűrj után leskelődjék, vagy a kapapengés visszhangjára füleljen; mint te a néptelen múzeumban?

Kapaszkodtam volna, amíg lehetett az idillbe.

Elnéztem, milyen szívós élni akarással nyújtja a fény felé fejét a sok, lankadásra ítélt, poros virág.

(Nincs még címe)

Mondtam, hogy terhes vagyok. Belelovaltad magad.

„Mitől félsz!... Nemes génekkal megáldott, kiválasztott apja van. (Lásd: ére nyek kincses háza!) – szavaltad. – Ha még nem is törvényes férjed... de nem az ördög bújt beléd, hogy fattyút szüljél!”

És fennköltén olvasni kezdted egy istenekről, emberekről szóló, ábrákkal teli könyvből: „Méhének áldott gyümölcse, a magzat már mindenektől felmagasztosodott... Egészséges táplálék, puha ágy, csupa nyugalom... Itt van, ha kell: szüléskönnyítő és tágító hatások...” S már megtervezted a csecsemő jövőjét is.

Ha rossz irányba indulsz meg, vissza kell fordulni.

De vissza lehet-e fordítani azt, aki összeszorított ököllel fut melletted, s te az agyvelődben érzed, ahogy a karjában ráng az izom?!...

Mit tudsz te rólam?... Volt veszitésem is, nem csupán a kaparások.

A terhesség igaz volt. De csak amikor mondtam.

Ezért aztán a vers még jobban szíven ütött. A „költött hazugság”!... Éppen ettől tartottam. Te erősen át szoktál élni mindent: szégyent, bűnt... képzelt örömeiket.

A veszély megsejtése már riasztó erővel szokott rám hatni.

Az elpusztított kert helyén hanyatt dőlt fák, meg egy ajtókeret. Futottam; a talpam alatt égő üszök... És akkor a vörös izzásban megláttam! (Nem álom volt, inkább szörnyű látomás, melyet a szívem legsötétebb mélyén rejtegettem.) Borzalmas nyeldeklőjével viczorított felém a lóképű szörnyeteg. Se lába, se keze, se fülecskéje a csecsemőnek... Patkányok röpködtek torz feje körül a levegőben, mint parittyakövek. Bömbölt a tivornyázó társaság, az eperfa árnyéka ránk borult, de azt a vinnyogást semmi sem tudta elnémítani.

Érdemtelenül kaptuk volna a teremtéstől azt, ami kettőből eggyé idomított?...
Örvénylésünk egy hosszú pillanatig összeért.

Egy tavasz van csak rövid életünkben, elvirít gyorsan...

S ha gyümölcstelen volt?... – Csaló látszatok. („Iskolás” ihleted száll fejemre, Vörösmarty!) Minden elpusztul, de nem születik újra minden... Kiszakított gyökér, jaj, hányszor átléptelek!

Amilyen oktanul pazaroljuk el fiatalságunkat, éppoly oktalanság hinni, hogy mindenre van megoldás.

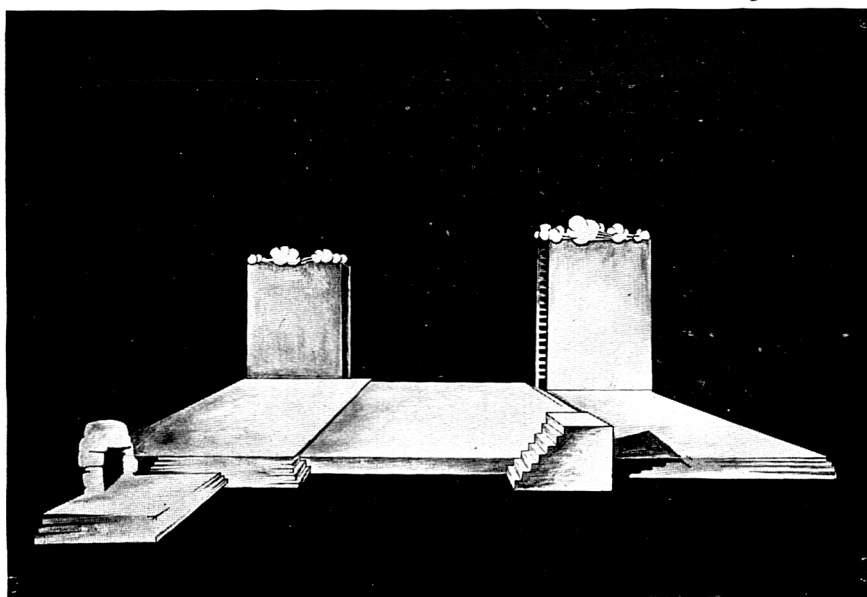
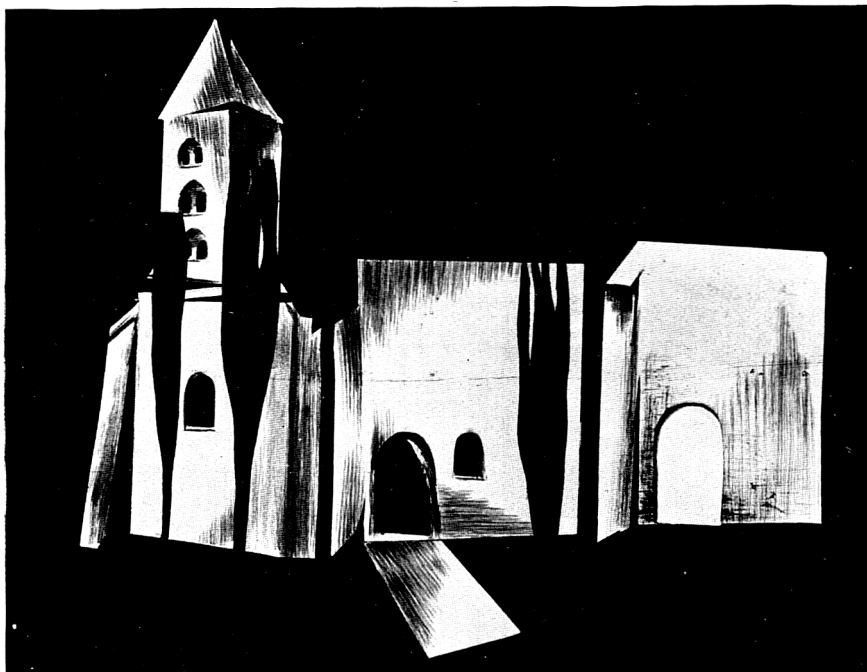
Különböző magatartásformákat erőltetünk magunkra... Még ha sikerül is teljesen eltávolodni önmagunktól, senkit sem lehet magyarázatokkal meggyógyítani. Még egy lábtörés vagy vakbélgyulladás esetében sem.

Létezik-e egyáltalán gyógyulás?... Gondolok az olyan sokat vitatott lélekre.
Nem hiszem.

Már csak az idiotizmus jeges sugarai. S a kertitörpe-sötétségből kivágott ragacsos üresség.

Mikor lesz vége?...

FENT: VÁZLAT A BIZÁNCI SZÍNHEZ, LENT: AZ ALAPSZÍNPAD SZERKEZETE